

За МВ
29.06.15
СМ

ВАСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
11-06-793	29-06-2015

До Председателя на Комисията по
Международноправно сътрудничество
във Висшия съдебен съвет
Госпожа Соня Найденова

Христова
Тодорова
29.06.15

ДОКЛАД

Относно участие в
9-ия форум по правата на детето,
проведен в гр. Брюксел, Белгия на 3 и
4 юни 2015 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО НАЙДЕНОВА,

С решение на ВСС, взето с Протокол 23/07.05.2015 г., в качеството ми на съдия от Международната Хагска мрежа, бях командирована за участие в 9-ия форум по правата на детето, който се проведе на 3 и 4 юни 2015 г.

Форумът се проведе в две части, като през първия ден бяха обсъждани генерални въпроси, а вторият ден бе посветен на практически такива в различните сфери на европейско сътрудничество, свързани с правата на децата и м светлината на Европейската конвенция по правата на детето.

Форумът протече при следния дневен ред:

3 юни 2015 г.:

13,00 - 14,15 - Регистрация

14,30 - 14,35 - Поздравления. Представяне на Форума от страна на представители на ЕК

14,35 - 15,50 - Първа сесия - координационни механизми и сътрудничество между интегрираните системи за защита на децата

Лектори:

- представители на ЕК - Департамент по правосъдие,
- Европейският комисар по образованието, културата, младежта и спорта,
- представител на Европейския парламент - група по правата на детето,
- парламентарен секретар на Латвия, във връзка с президентството ѝ на Съвета на Европа.

15,50 - 17,05 - втора сесия - практическо функциониране на различните системи на закрила на детето в държавите - членки

Лектори:

- представител на УНИЦЕФ,
- държавен секретар на Министерството на труда, Румъния,
- детският омбудсман,
- представител на Съвета на Европа

19,30 - вечеря за участниците.

4 Юни 2015 г.:

08,30 - 9,10 първа сесия - представяне

09,30 - 13,30 - Четири паралелни панела с възможност за участие от страна на участниците в повече от една сесия.

- Първи панел - "Превенция на насилието срещу деца"
- Втори панел - "Идентификация и статистика на съществуващите системи. Доклади и изготвяне и съхраняване на база данни"
- Трети панел - "Проучване, процедури - административни и съдебни"
- Четвърти панел - "Ефективни процедури, координация между институциите, създаване на меморандуми за сътрудничество между тях. Създаване на индикатори за политиките /национални и институционални/, процесите и резултатите от тях.

13,30 - 14,15 - Обяд

15,15 - 15,15 - втора сесия - Заключение:

- От страна на ЕК,
- от четиримата модератори в отделните панели

Дискусия,
Заклучителни бележки
Закриване.

На Вашето внимание представям Доклад за дискутираните теми.

3 юни 2015 г.:

ПЪРВА ЧАСТ:

След откриване на Форума със задоволство бе споделено, че Исландия и Норвегия за първи път са изпратили представител, факт, който е много обнадеждаващ, пред вид високото ниво на защита на човешките права и в частност тези на децата, в двете държави.

Бе изтъкнато, че случаите с насилие над деца или нарушаване на техните човешки права са изключително сложни и комплициранш както за разкриване, така и за доказване и преодоляване на последиците от тях, тъй като над 50 процента от случаите остават необявени.

От Европейската комисия съобщиха, че се осъществяват преговори за създаването на ЗАКОН ЗА ПРАВАТА НА ДЕЦАТА В НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС, като се набляга на необходимостта да бъдат признати децата като субекти на правото. В тази връзка сформиранията в рамките на Европейската комисия Работна група по правата на детето е насочила усилията си, обединявайки практиката на различните държави и изследвайки техните законодателства.

Постигнато е много в посока на задължителното изслушване на децата и осигуряване на участието им в процеса.

Аудиторията бе запозната с препоръките на ЕК от 2013 г., които третираат въпросите за:

- детската бедност,
- децата в уязвимо положение,
- включването на задължителното обучения като превенция. Особено внимание се отделя на въпроса за началното обучения на децата в държавите - членки /в тази връзка нормата на чл.21 от Конвенцията за закрила на детето/. Набляга се на финансиране на различни форми на обучение, напр. "Еразмус".

Участниците бяха запознати с мерките, които се вземат от страна на ЕК и държавите - членки срещу престъпленията в Интернет, сексуалното насилие по отношение на деца. Приета е Директива

2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13.12.2011 г. за борбата срещу сексуалното насилие и експлоатацията на малолетните и непълнолетните и детската порнография, която заменя Рамковото решение от 2004 г. на Съвета.

Бяха изброени проблеми като: проблемът с изчезналите деца, трафикът на деца, насилственото сключване на брак - около 50 000 момичета в света годишно са принуждавани да сключват брак насила.

Бе посочено, че представители на ЕК ще бъдат изпратени да работят в Украйна.

Според представителите на Латвийското председателство на Съвета в момента, основен приоритет са детското здраве, превенцията на насилието, осигуряване на гаранции за децата, заподозрени или обвинени в престъпление, гаранции за децата в съдебния процес. Подготвя се и нарочен документ. Тук много важна роля играят и ще играят неправителствените организации, работещи в областта.

Държавите - членки трябва да работят в насока на развиване и усъвършенстване на системи за осигуряване закрила и гаранция на правата на децата. Целта е да се намали насилието сред и по отношение на децата, бе посочено, че едно на всеки пет деца е обект на сексуално насилие. В тази връзка държавите - членки са ратифицирали международна конвенция. В 39 държави в света а забранени телесните наказания сред децата.

По време на дискусиата представители на Гърция и Румъния зададоха въпрос за възможностите за финансиране на различни проекти в тази насока но от ЕК им бе отговорено, че, за съжаление, фондовете са много ограничени.

ВТОРА ЧАСТ:

Бе направено изказване от представителя на УНИЦЕФ, като бе извършено позоваване на 10-те принципа на системата за интеграция на децата,, според Конвенцията за правата на детето, които принципи са важен европейски инструмент, тъй като закрилата на децата е резултат от политиките на държавите. Държавите трябва да правят всичко възможно за осъществяване на международно и национално институционално сътрудничество. Като пример бе посочено дете на 8 или 10 години, което

се придвижва само, без придружител - случай, който безспорно изисква сътрудничество между институциите.

Повече от 30 офиса на УНИЦЕФ работят за да подпомогнат това сътрудничество, оказана е помощ на повече от 300 000 роднини, предотвратени са повече от 150 случая.

Включени са много публични и частни организации.

Ще се организира и Форум за създаване на обща платформа.

Държавите - членки се позовават и ще се позовават в бъдеще на 10 - те принципа, валидни и прилагачи се по отношение на всички деца, нуждаещи се от закрила. Тези принципи са:

1. Равенство, без значение раса, религия или националност,
2. Специална защита, за да растат физически и психически здрави и свободни,
3. Правото на име и националност от момента на раждането,
4. Правото на издръжка, жилище и медицинско обслужване,
5. Правото на обучение и грижа,
6. Правото да растат в среда на обич и нежност - по възможност осигурена от родителите си, а ако това е невъзможно трябва да бъдат защитавани от обществото,
7. Осигуряване на безплатно здравеопазване и възможност да се забавляват и играят,
8. Правото първи да получат закрила и помощ,
9. Правото да бъдат защитавани от изоставяне, от жестокост и експлоатация в работата,
10. Правото да бъдат защитавани от дискриминация и да бъдат обучавани на солидарност, приятелство, толерантност и мир.

Държавите - членки полагат усилия за включване на тези принципи в европейските достижения на правото, за да бъдат те основна част от правата на децата и част от дневния ред на Европа.

Бе изнесен доклад от представител на Румъния, който заяви, че през 2014 г. съществено е намалял броят на деца в институциите, а средното време, през което те престояват там е 6 - 7 години, като това на практика е много голям срок. Според доклада бедността също следва да се погледне като едно от условията за насилие на децата, като пример могат да се дадат децата от ромското население, сред които смъртността е много висока. Беше посочено, че едно на всеки три деца с увреждания или никога не е посещавало училище, или го е изоставило. В Румъния е

създаден Съвет за закрила на децата, на държавно ниво е одобрена и Стратегия.

Както посочи в изказването си Детският омбудсман на Обединеното Кралство, във всяка страна положението на децата и тяхната закрила са различни. В много случаи не се разкрива насилието, за съжаление в Англия в различните институции са констатирани много случаи на сексуално насилие спрямо деца. Подчертана бе необходимостта децата а бъдат слушани и чути. В Англия от 40 години насам децата биват изслушвани в съда и от различните компетентни органи. Налице е развито законодателство но, заедно с това, има проблеми в неговото прилагане.

От страна на представителя на Съвета на Европа бе подчертано, че правата на децата трябва да бъдат разглеждани като човешки права. Бе наблегнато на сътрудничеството между Съвета на Европа и Европейския съюз. Вече 70 години усилията са насочени към създаване на законодателство за децата, а от 2006 година се работи в подкрепа на усилията на държавите за създаване на механизъм за защита на децата - норми, които се прилагат в 46 страни на базата на принципите на:

- достъп до правосъдие,
- участие на детето в процеса,
- нулева толерантност към насилието.

По отношение на достъпа до правосъдие - необходимо е обучение на практикуващите. Задържането на детето при подозрение за извършено престъпление следва да бъде крайна мярка и за най-малко възможното време.

По отношение на участието на децата в процеса - всяка държава създава свои, вътрешни норми.

По отношение на нулевата толерантност към насилието - детето трябва да расте в спокойна обстановка, защитено от насилие, тук също трябва да има конкретно разписана държавна рамка.

Представена бе Конвенцията от Лансароте - Конвенция на Съвета на Европа от 2009 г. за защита на децата от експлоатация и сексуално насилие /и създадения въз основа на нея Комитет от Лансароте/, като и Конвенцията за защита срещу трафик на хора и Конвенцията от Истанбул. Конвенцията от Лансароте досега е ратифицирана от 36 държави, 21 от които са членки на ЕС

4 юни 2015 г.:

Като представител на българската съдебната система, аз присъствах на третия панел, свързан с различните административни и съдебни процедури, в които има участие на деца и осигуряване от страна на държавите защита на техните права.

Бе представена практиката на Холандия:

Организацията на национално ниво включва въплъщение на принципи 1, 2 и 5 от Конвенцията и обхваща всички практикуващи правници. Отговорността за децата е до 18 годишна възраст. Всички институции работят в сътрудничество и координация / напр. случаите на миграция/, като са контролирани от съда.

Специфичните елементи на държавната организация включват също и принципи 4, 6, 8 и 9 от Конвенцията и обхващат:

- културни различия,
- уязвимост,
- насилствено сключване на брак /по отношение на чужденците, живеещи на територията на държавата/,
- различни видове рискове, напр. незаконен трафик,
- психологически проблеми.

Съществуват например случаи на само дете в чужбина, чакащо да получи убежище.

Холандската държава осъществява активно международно сътрудничество и изключително добре използва различните създадени мрежи за помощ - както национални и институционални, така и на ниво НПО.

Холандия застъпва твърдо становището за необходимостта от обучение на всякакви нива по тези проблеми, със средствата на различните съществуващи европейски програми.

Практика на Хърватска:

Създаден е Национален център за закрила на децата - държавна агенция, която работи в сътрудничество с неправителствени организации.

Работата обхваща всички нива, различни професии и различни институции.

Усилията са насочени към създаване на сътрудничество и силна координация между институциите, ангажирани в сектора. Необходимо е създаването на база данни, които да включват и конкретните експерти в областта, защото не можеш да бъдеш експерт по всичко, но е необходимо винаги да се знае кой е експертът в конкретния случай.

Институциите работят за въплъщаване на принципи 1 - 7 от Конвенцията.

По отношение на участието на децата в процеса /тяхно изконно право/ законодателството е осигурило възможност всички участия да са записани - аудио и видео записи. Процесите са максимално кратки.

Сериозен проблем, обаче, е липсата на достатъчно компетентни, обучени и мотивирани съдии.

Други проблеми:

- необходими са конкретни и кратки законодателни норми,
- необходими са административни норми, които да създават съответните административни задължения на съответните субекти,
- необходимо е обучение на съдиите и другите практикуващи правници,
- необходимо е институционално сътрудничество.

Хърватската представителка сподели като необходимост създаването на специализирани детски съдилища и постоянното обучение на съдиите и другите практикуващи тази материя.

Практиката на Исландия:

Както бе посочено, Исландия за първи път изпраща представител на този Форум, но от практиките и традициите на тази държава, както и на всички северни държави/ може да се научи много.

Бяха представени КЪЩИ - МОДЕЛИ за деца, създадени в унисон с принципите на ЕС за закрила на децата. Първите такива къщи са създадени през 1996 година.

Наричат се BARNHUS и са изключително популярни.

Такива къщи съществуват на 50 места в Норвегия, Швеция, Дания и Исландия. Те са изключително иновативни и са изцяло в унисон с Конвенцията от Лансароте. Целта им е да направят всички процесуални действия, в които участват деца - обикновено свързани наказателния

процес /независимо дали децата са жертви или предполагаеми автори на престъпления/ по - достъпни до децата, защитавайки максимално тяхната психика и отговаряйки на техните потребности.

Тези къщи - модели са изградени и функционират изцяло в съответствие с чл. 3.1 от Конвенцията за закрила на детето и почиват на следните принципи:

- най - добрият интерес на детето - от медицински аспект; да бъде изслушано в подходяща среда и по подходящ начин, без стрес; да бъде взето пред вид мнението му; детето да бъде третирано като субект на правото; по отношение на децата - жертви да бъде прилагана съответната терапия; на семействата да бъде оказвана подкрепа, включително от семейни съветници,
- на детето да бъде осигурен честен процес - в съдилищата по време на процеса да бъде осигурено участието на ангажираните представители от всички нива /държавни агенции, неправителствени организации/; на детето да бъде гарантирано правото на защите в случай на обвинение в извършено престъпление; да бъдат използвани съвременните технологични средства, записи, включително разпит чрез видеоконференция,
- сътрудничество между институциите.

На практика тези къщи - модели се използват при събирането на доказателства в случаите на извършени престъпления с пострадали или жертви - деца в присъствието на различни специалисти, включително психолози, педагози и други експерти. Целта е да не се наранява психиката на децата и станалото да окаже минимален отрицателен ефект върху тях, защитавайки правата им.

При събирането на доказателства основен принцип е осигуряване сигурността на детето, в присъствие на психолог, осигурява му се приятелска среда, и се защитава, както бе посочено по - горе, най-добрият му интерес. Проблемът идва от факта, че в множеството от случаите децата трябва да говорят за извършеното спрямо тях насилие не само пред съда, а преди това и пред представителите на различните институции, за да могат показанията им да бъдат годно доказателствено средство; децата обикновено рядко подават жалби за извършено срещу тях насилие; склонни са много пъти да пазят в тайна станалото, което затруднява събирането на доказателства.

Първата къща е изградена в Норвегия през 1997 г. , тази в Швеция - през 2005 г. В Дания понастоящем са изградени пет къщи в пет различни региона.

От българска страна бе зададен въпрос дали всички събрани доказателства в тези къщи - модели могат да се използват в съда, както и дали съдиите, занимаващи се с деца, имат специализация и бе отговорено утвърдително. Процесуалните закони в северните държави признават качеството на доказателства в наказателния процес на събраните в тези къщи - модели доказателства - били те експертизи, свидетелски показания, обяснения на обвиняемите лица и т.н.

По отношение на специализацията, колегите както от Исландия, така и от повечето европейски държави са на мнение, че е необходима специализация не само на съдиите, които разглеждат дела с участието на деца, но и на всички практикуващи правници, както и на служителите от различните държавни институции, ангажирани в сектора.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО НАЙДЕНОВА,

Деветият форум по правата на детето протече при голям интерес и участие от страна на всички европейски държави. Бяха разказани интересни и полезни европейски практики и бе подкрепена идеята за необходимостта от сътрудничество на междудържавно, национално и институционално ниво, за обучение на магистратите и на представителите на различни институции, ангажирани с проблема, за специализация на съдиите и за създаване /каквато практика вече съществува в няколко държави/ на специализирани съдилища.

Предлагам също да бъдат се работи по въпроса за включване от българска страна на наш участник в Работната група по правата на детето в Европейската комисия, особено в светлината на заложения приоритет от настоящото Председателство на Съвета на Европа - правата на детето в европейски и световен план.

София, 29.06.2015 г.

С уважение:

/Богдана Желявска/